

Kállai Katalin

Egyszeri olvasat

Baksai József és Kondor Attila 'A tudat hordozói' című kiállításáról

A szubjektív percepció

Valamikor a létezésünket felülíró nagy járvány idején történhetett, hogy a fenyőfák csúcsága elveszítette ősi tartását. E magányos égre törők már nem egyedülként uralták a teret, de két másik társuknak is helyet adtak. Így születtek meg – új életre kelve – a háromcsúcsú fenyőfák... Kondor Attila vásznának elsőre talányos címe, az *Egyhegyűség*, a maga paradox mivoltában egy zöldben tobzódó, zsibongó, kavargó világot takar, amely – ugyanakkor – nyugalmat, békét, hús erőt sugároz. Mert mi más lenne nagyobb erejű, mint világunk legtehetségesebb festőművésze, ez a szentséges valami – a természet. Amely százezer színben pompázó zöldjének látványával képes átfesteni a gondolatainkat, legbensőbb érzelmeinket éppúgy, akár az ismeretlen messzeségbe tartó, szemérmesen behódoló, halványkék égboltot...

De vissza a csúcsra.

Itt ez a fenyőszerű entitás, a 'Fa'. Létezésünk legbölcsebb formációja. A fa, amely – miként egy óhajtó mondat felkiáltójele – kimagaslik a többiek közül. Ki tudja, van-e csúcsa. Ki látja a festő szemével ilyen messziről. Ki ismeri megélt félelmeit, a sorsát, az életútját, azt a bizonyos, mindig halálba torkolló ujjászületést. Megy, megy az égig, és egyszer aztán bele is hullik. Fejjel lefelé... Szubjektív percepció? Nos, a művészet ilyen, az Egyhegyűségről a három csúcsú fenyők jutnak eszembe.

A kert, mint idill és mint gondolat

Van-e idilibb létezés, mint a kert. Égi Paradicsomunk földi mása. A mindenkori Istentől ellesett gondolat, miszerint igenis létezik idill. Hogy meg kell halni érte? Ugyan. Itt a kert, ahol kiélhetjük égi vágyainkat. A

kert, amelyben mindig ott lakozik a folytatás. Benső létünk folytatása és kiteljesedése. A legmélyebb Én, ahol a lényeg lakozik. A fogvicsorgató önérvényesítéstől az örvénylő szexualitásig. Az az önérvényesítő szexualitás, amely tele van félelmekkel és szorongásokkal, egészen addig míg teljesen föl nem adja magát...

Igen, ez a kert.

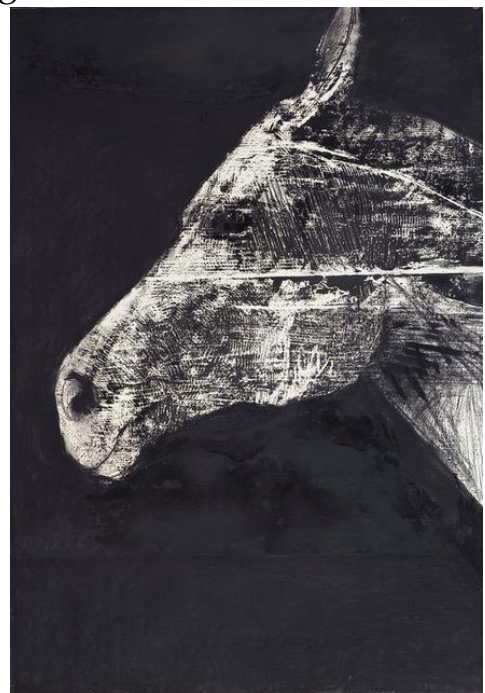
Az elcsitult tudat, amely a végsőkig föladja magát. Ez Kondor kertje. A jelen lét. A jelenkori létezés kertje, ahol tekintetünk párája a - Földgolyóbistól összekunyerált - vízzel telt szökőkút kirívó zöldjét természetes vizeink halványkékje felé tereli... Hogy hol vagyunk mi itt? Másként szólva, hol itt az ember ebben a dehumanizált világban? Egyrészt minden fűszálban (elég, ha Babitsra gondolunk). Másrészt a szökőkút kör alakúságában, a vízhez vezető oszlopok magányosságában, az Egyhegyúség megmerevedett kőszobrainak

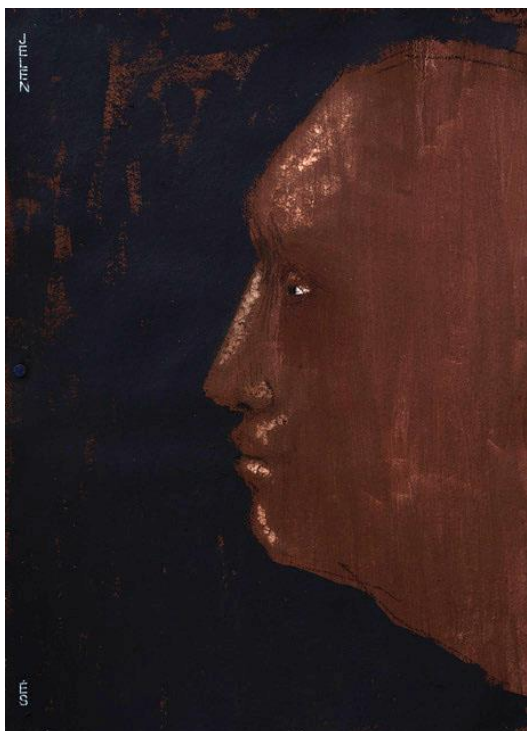
halott méltóságában. Ne tévedjünk. Ez egy kultivált környezet. Tudatunk művelte művi világ. A természet részeként a természetből kiszakítva. Maga a földi lét. Tudatunk Hordozója...

Szuverén világok dialógusa

Ebbe a - látszólag - idilli világba tör be Baksai!

A létezés globalitását szemlélő erőteljesen antropocentrikus világfelfogás, amelyben egy lófej nem más, mint a jelen világról alkotott szubjektív benyomás. Tudatunk szakadozott, fekete-fehér lenyomata, amely tárgyilagosan, kitérők

nélkül beszél a lét éteri... lehetetlenségéről, a végtelen húségről és a húség képtelenségéről – egyszerre. Felvállalt animalitás, amelyben egy állati entitás nem a mi lehetséges barátunk, hanem mi magunk vagyunk. A ló, amely nem kérdez. (Itt viszont Adyra gondoljunk.) A Segítő... a Hordozó... a Sérülésekkel teli... Hallgatag lófejek egymásutánja, mint a darabjaira hulló moralitás hiátusok szabdalta képi világa. A hallgatagság mint etikai norma.

A kérdések nélküli valóság.

S ahogy Baksai képein a fekete-fehér szikárság átmegy dús angolvörösbe, szép lassan megjelenik az emberire formált ember is. A lófejekből a másik falon emberarcok lesznek. Az emberi arcokba fogalmazódó kor. Kezdődő évezredünk súlya és ereje. Kor, rajz – segít a cím is. A jelenkorra adott válaszokat takarja emberi

arcok redőibe gyűrve... Kétségbe-

esést, félszeg mosolyt, meditatív magunkba roskadást, létezésünk kettős tudatát. Árva tudatunk hordozói ezek is, akár a kondori vásznak kertjei.

De milyen viszonyban van Baksai világa Kondorral?

Miként kerül dialógusba két szuverén, egy harsányan antropomorf és egy hús-vér alakjaitól megfosztott világ? Legyen, megismétlem. Bármerre pillantunk, az egyéni tapasztalás tudathordozóinak eme szélsőséges megnyilván-

nulásaiban jelen világunk nagyvonalúan hiteles, aprólékosan korhú lenyomatát látjuk. A megtévesztésig életre kelő vagy épp lágyan tárgyiasított formákban egyaránt. Bizonyosságot. Az emberi tudat – s vele az emberi lét – bizonytalanságának a bizonyosságát. Olyan ez, mint a kövek közé terelt követlen út. A ló, akire nem kerül patkó.

Epilóg

És akkor legyen itt ez is. Ady kultikus verse, A ló kérdez, éppen...
113 éve jelent meg.

*Lovamra patkót senki nem veret,
Be szerencse hogy senki sem szeret:
Döcögök, lógok követlen úton
S hogy merre megyek, nem nagyon tudom.*

*S a rossz úton, mert minden ellovan,
Felüti néha fejét a lovam
És megkérdi, míg szép feje kigyúl:
Hát mi lesz ebből tekintetes úr?*

Kondor és Baksai... Nézzék érdeklődéssel.

(Óbudai Társaskör Pincegaléria)